

N:o 24.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 Maj 1885, kl. 5 e. m.

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 10, angående väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af folkskollärarnes enke- och pupillkassas ställning i syfte att bereda förhöjning i derifrån utgående pensioner.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (N:o 152) har Herr *Sven Andersson* i Plöninge föreslagit, att Riksdagen, uti underdånig skrifvelse, måtte anhålla det Kongl. Maj:t ville låta företaga en utredning af folkskollärarnes enke- och pupillkassas ställning samt att till nästa Riksdag framkomma med förslag dels till den förhöjning i pension åt enka och barn efter skollärare, hvartill kassan kan lemna tillgång, dels ock till förändringar i nu gällande reglemente för ifrågavarande kassa så väl i de delar, som af pensionernas förhöjning kan komma att erfordras, som ock i det syfte att, om lärare förlorar sin delaktighet i folkskollärarnes pensionsinrättning, han må vara fri från afgift till enke- och pupillkassan, men att vid hans död efterlevande enka och barn må ega rätt till pension med afdrag af en årsafgift för hvarje år, då pension utgår, till dess alla de årsafgifter sålunda erlagts, hvilka han skulle inbetalt, om han egt del i folkskollärarnes pensionsinrättning till sin död.

Såsom här af och af motionen i öfrigt framgår, är det två önskemål, hvilkas ernående af motionären åsyftas.

Det första är, att pensionerna till enkor och barn måtte höjas. De enligt nu gällande bestämmelser härtill utgående beloppen — i de allra flesta fall för enka 120 kronor, för enka med barn 180 kronor, för ett fader- och moderlöst barn 60 kronor samt för två eller flere barn 120 kronor till lika fördelning dem emellan — äro, säger motionären, otillräckliga till bekostande af husrum, vedbrand, kläder och föda, i synnerhet om barnen äro flere. Och då folkskollärares efterlevande enkor och barn vanligen äro obemedlade, måste kommunerna bidra till deras underhåll, hvilket hvarken kan vara rätt mot kommunerna eller mot enkorna och barnen.

Motionären anser äfven, att beräkningar, utförda i en hans motion vidfogad bilaga, gifva vid handen, att enke- och pupillkassans ställning tillåter densamma att utbetala högre pensioner, utan ökadt tillskott af allmänna medel.

Då dessutom kassan bildats och underhållits hufvudsakligen af lärarne sjelfva genom årliga afgifter, synes det motionären vara så mycket mer berättigadt, att lärarnes enkor och barn erhålla så stort understöd, som kassan utan risk för sitt framtida bestånd förmår utbetala.

Den förhöjning i pensionerna, som sålunda ifrågasattes, är från 20 procent af det lönebelopp, för hvilket pensionsavgift betalats, till 33¹/₂ procent af detsamma eller, om statsanslaget till kassan ökades med 7,500 kronor — från 56,000 kronor till 63,500 kronor — 35 procent.

Motionärens andra önskemål är, att lärares förlust af rätt till pension från folkskollärares pensionsinrättning icke måtte för hans möjligen efterlemnade enka och barn medföra förlust af rätt till pension ur folkskollärares enke- och pupillkassa. Det är stadgadt, att om en lärare genom obotlig sjukdom blir oförmögen att sköta sin befattning och för den skull är nödsakad lemna densamma, innan han innehar tio ordinarie tjänstår, förlorar han sin pensionsrätt, så ock om han begår brott, för hvilket han blir skild från sin tjänst. I båda fallen förlorar han, enligt 1 § 3 mom. i reglementet för enke- och pupillkassan, sin delaktighet i denna. I förra fallet kan han hafva inbetalt ända till nio årliga pensionsavgifter, i senare fallet är det möjligt, att läraren under inemot trettio år inbetalt till kassan sin årliga afgift. I intetdera fallet får familjen på något sätt ersättning för de inbetalta avgifterna.

I förra fallet funnes, enligt motionärens åsigt, ej ens tillstymmelse till skäl att utesluta läraren från rätt till delaktighet i en kassa, hvar till han under flere år inbetalt sina afgifter. I senare fallet syntes meningen vara att straffa för begånget brott, men det vore ej den brottslige, som finge lida af straffet, då ju pensionen skulle utbetalas först efter hans död, utan på enkan och barnen fölle detta och på den kommun, som kanske finge underhålla dem.

En sådan utredning af enke- och pupillkassans ställning, som motionären i främsta rummet föreslår, har helt nyligen — i slutet af nästlidet år — af direktionen för nämnda kassa blifvit, på anmodan af chefen för Ecklesiastikdepartementet, genom sakkunnig person verkställd; någon anledning att nu hos Kongl. Maj:t begära en dylik utredning synes således ej förefinnas. Resultaten af de sålunda gjorda beräkningarna äro äfven redan för denna Riksdag framlagda i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 15 b, och på grund af desamma hafva Riksdagens båda Kamrar, på det att det måtte blifva möjligt för kassan att fullgöra den henne enligt nu gällande reglemente redan åliggande pensioneringsskyldighet, höjt anslaget till samma kassa med 7,500 kronor. En nödvändig följd af detta Riksdagens beslut är att för närvarande en fordran på ökning af pensionsbeloppen måste anses innebära en fordran på ökad t anslag till kassan, hvadan således den förutsättning, på hvilken motionärens förslag om pensionernas förhöjning hvilat, måste antagas icke kunna af innevarande Riksdag gillas.

Enahanda skäl synes Utskottet förefinnas, hvarföre det icke kan biträda den delen af motionärens förslag, som åsyftar att utsträcka pensionsrätten utöfver den nu medgifna och hvilken för öfrigt går vida längre, än som i motionen finnes motiveradt. Ty hvarje sådan ändring af reglementet ställer ökade anspråk på kassans tillgångar och bör derföre pröfvas i sammanhang med bestämmandet af det till kassan utgående statsanslaget.

Utskottet, som åt den första delen af motionärens förslag gifver allt erkännande, vill väl tillika uttala den förhoppning, att vederbörande skoldistrikt icke måtte dröja att för sina lärare allmänt ingå i folkskollärarnes pensionsinrättning efter minst 700 kronor, hvarigenom ock den vanligast utgående pensionen skulle höjas från minimibeloppet 120 kronor till 140 kronor samt enke- och pupillkassan sålunda sättas i till-

fälle att utöfva den pensioneringsverksamhet, som med hennes nu ökade tillgångar är afsedd; men på grund af här ofvan anförda skäl måste Utskottet för närvarande hemställa,

att Herr Swen Anderssons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 Maj 1885.

På Utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.
